

Prikazano dne 3. 5. 1924.
Pričuvano 1924.

Br.

prič.

GRADSKA BIBLIOTEKA
„JURAJ DUGOŠ“
SIBENIK
NAUČNI ODSEK

Pojevni broj D 2—

DALMATINSKI HRVAT — Izlazi svake subote.
Godišnja predplata Din 98 — Petugodišnja
Din 18 — Trinajesetna Din 24 — Za Ameri-
čku godišnja dva dolara.

OGLASI PRAVA CJENIKU.

Ratun kod Posti Ček Ureda, Zagreb, br. 38.004

Privremeni telefon
preko dana br. 38 — preko noći br. 23
(Interurban)

DALMATINSKI HRVAT

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKOJE.

God. III.

SIBENIK, 3. SVIBNJA 1924.

Br. 67.

Nedjeljna narodna i kulturna slava.

U znaku pobjede hrvatske misli i duha.

Nedjeljni koncerat zagrebačkog »Kola« bijaše veliki dogadjaj za naš grad. To bijaše epopea hrvatsva i epopea hrvatske umjetnosti i kulture. Pod okriljem hrvatskoga genija zagrljše se braća iz dva hrvatska grada, iz Zagreb grada, naše narodne i kulturne matice, nāšega glavnoga grada, i Sibenika, koji sazidaše Hrvati, koji od davnih vremena stoji na branici našeg jezika i hrvatske narodne misli.

Sibenik, najhrvatskiji grad u čitavoj Hrvatskoj, u Hrvatskoj naših nuda i snova, ovaj je Šibenik u nedjelju likovao nad tolikoim narodnom slavom. Pogotovo nedjeljna večer ostavlja neizbrisivi utisak u našim srcima i dušama.

»Kolo« drži visoko luč naše prosvjete i umijeće. Ona nad nama sjaje kao sunce naše budućnosti, koje ne mogu da pogode dušanske mračne strijele. Hrvatskoj je snaga od njezine sposobnosti za život i napredak. Hrvatska je za to nepobjediva, Hrvatska do mora. Ponosita, gorda, bez oružja i sile, svojom superiornošću nadvladava neprijatelje, svojim preizvodom pogodja izdajnike.

Nikad ne bijaše jača ni jedinstvenija. Četiri milijuna Hrvata kao jedan čovjek manifestuju danas njezin život, njezinu volju i snagu.

Hrvat Hrvata svuda danas dočekuje srdaćno, veselo, hrvatski, hrvatski. Tako dočekaše i šibenčani svoju zagrebačku braću. Pred Željezničkom se stanicom zatekoše gusti redovi naroda, na hiljadu, da urnebesom svojim pozdrave zagrebačku braću, da ih daruju hrvatskim vijencima i pospu cvijećem sa našeg krša, da za braćem u jednoj povorci krenu, da ih prate, da im kliču svoju radost i veselje. Pred povorkom je korakala naša glazba uz

svirku hrvatskih koračnika.

Preko izaziva šake zavedenjaka i preko izaziva izazivača po pozivu, hrvatske su maso, svjesne svoje snage i svjesne veličavnosti momenta, prelaze pjesmom i poklicima Hrvatskoj, pokazavši, da nisu jednake svojim izazivacima.

U podne je glazba odsvirala program u počast gostiju. Posljede podne se gesti razdiđoše gradom, da razgledaju njegove znamenitosti, naročito njegovu veličanstvenu katedralu, da za time krenu u prirodu, da se dgnu na naše vidike, da pred sobom ugledaju veličanstvenost naše prirode, ljetopis primorske Hrvatske.

Dan je obasjavalo toplo proljetno sunce, koje se igralo s našim morem, koje se draškano popodnevnim povjetarcem blistalo u sunčevu sjaju.

Sutra dan gosti, na poziv građana, krenuše naročitim ladjama put Skradina i Krke, da posjeti Skradin, da se dive slapovima Krke. Skradinjani im prirediše dostojan doček. Gosti su u Skradinu otpjevali dio svog bogatog programa u dvorani, koja bijaše dupke puna oduševljenog naroda, kojega je pjesma zanjela do vrhunca oduševljenja. Čitav je utržak od koncerta »Kolo« darovalo injesnom Karitativnome društvu, u Skradinu.

Skradinski Hrvati poniješe se kao i Šibenčani, jednako oduševljeno i dostojanstveno. Jednako ih je oduševljavala unijetnost kao i njezini odlični nosioci, koji su ih oduševljivali, dakle, i kao pjevači i kao Hrvati. Da, i kao Hrvati. Ta oni su nosioci hrvatske prosvjete. Oni dođeše iz centruma naše hrvatske kulture i našeg narodnog života. Zagreb, osim našeg kulturnog i političkog centra, po svojoj je prošlosti i sadašnjosti takodjer i simbol

našeg narodnog otpora, simbol naše duševne snage i hrvatskog jedinstva, očiti svjedok svih naših podviga i naporu, simbol naše pobjede.

I kad braća zagrebački dođeše k nama, mi dalmatinski Hrvati, pogotovo mi šibenčani, koji smo u par poslijednjih mjeseca radi svog hrvatstva samo od strane pandura bili osudjeni na preko 1000 dana zatvora, na hiljadu dana zatvora, ne radi tučnjave ni zuluma, jer se zulum i nasilje nekažujeno nad nama vrši, nego radi svog poštjenja, što nismo zaturili svoj hrvatski ponos, što se ne bojimo ispojedati svoje hrvatstvo, radi čega su nas panduri po nalogu vodja režimlja bezočno izazivali i ovih svečanih dana, te nas progonili i zatvarali — mi, velimo, dalmatinski Hrvati u našim zagrebačkim gostima vijesno simbol te naše pobjede. Njihova je lira znak naše pjesme, naše prosvjete, ali, jednak, i naše ne-pobjedivosti.

Nas će, s toga, savršeno razumjeti svaki pošten čovjek, ma i ne bio Hrvat, same nos ne će htjeti da razumiju mržitelji hrvatstva ni najmenici naših neprijatelja ni izrodi naši, koji su pod pandurskom zaštитom i njihovom pomoći još pred nedavno skidali hrvatska znamešnja, izazivali i tvorno napadali naše gradjane. Ne, nas ne će da razumiju ovi nasišnici, ove bezdušne sluge jedne okrutne oligarhije, koja se grčevito i silom drži na vlasti. Vodje ovih sluga čitavo su nedjeljno popodne i navečer do pred samim koncerat saobraćali sa najzloglašenijim pandurima, izdavali su im zapovijedi, da izazivaju, da apse. To je, u ostalom, u skladu sa sistemom, koji kod nas vlada, gdje partijski ljudi, ako su režimlje, za-

povijedaju javnoj upravi, ali najvole zapovijedati pandurima. Inače ih se, tobože, odriču, poriču i svoje pandurske naloge, ne što bi ih se stijelji, no što se boje sutrašnje odgovornosti. Sve to dokazuje najbolje okolnost, što baš po povratku glavnog režimljskog vodje ovi ozloglašeni panduri najviše izazivaju mirne Hrvate, pogotovo ako su državni činovnici, da ih upropaste.

Mogu da upropastavaju pojedince, mogu da škode. Svaka sila za vremena... Ali mi pobijedjujemo svojom pjesmom, svojom svijestju, svojim smijehom! Pobjedjuje Hrvatska, koja nije pojedinac, koju brane četiri milijuna Hrvata, koja je nepobjediva po svojim ljudima i svojim kulturnim ustanovama. Tačka je kulturna ustanova i »Kolo«, šta više, jedna od naših najboljih kulturnih ustanova. Mi, dakle, imamo svoju hrvatsku kulturu, a to znači, da ćemo postići i svoju hrvatsku slobodu.

Napred, pjesmo naša, na tvojim se krilima dižu srca naša. Nisu panduri vijesnici slobode. Ti si! I za to mi tako žavoljesmo, za to tako rado i sa toličko ljubavi dočekamo one, koji tebe gaje. Naš rastanak sa njima izražavao je želju novog vidjenja, novih pobjeda do konačne.

Na rastanku, koji je slijedio u ponjedjeljak navečer, sleglo se opet na hiljade naroda. »Kolo« je sa ladjem ispevalo »Lijepu našu«. Klijalo se iz hiljade grla Hrvatskog i hrvatskog idealima. Glazba, koja je goste i otpratila, veselo sviraše, a vatrometi i jače osvijetljavahu proljetnu vedrinu. Kao što doček bijaše veličanstven, još veličanstveniji bijaše rastanak. Ladjia se lagano odmicala, praćena urnebesnim pozdravima, zvukovima glazbe i plamenovima vatrometa, a na brežigovima gorahu kresovi, koji kazivaju gostima planen naših srdaca....

OCJENA.

Nadovezujući na uvodnik, ovde čemo da iznesemo svoj sud o vršnosti zborova i izvedbi programa, u Šibeniku.

Glasovni je materijal čist, svjež i uglaviju. Fuzija je potpuna. Dinamiku savršeno zborovi su, »Kolo« jednako odlično dotjerani sa tehničke i umjetničke strane. Za se i ispoljavaju kuo suvrsena umjetnička cijelina.

Koncerat je počeo prilično krasno, jer su dirigenti, pozvani na izlet, na put doživjeli jednu automobilsku nepriliku, a pjevaci u neizvjesnosti, ne znajući, što će pred publikom, koja jednuko čekao, osim togu i u strahu za život svojih dirigentata, bitu zahvaljeni opravdanim nervozom.

Ta se nervozu zapričala i kod izvedbe objtu pjesama preve programske lačke. Ali je onih za time »Kolo« pokazalo, što uime, a ono umije mnogo. Izvedbu bilo je visokom umjetničkom stepenu. Urvjetna sklonost te sposobnost pjevaca, koji su pravo majstorski uvježbani i voljeni, čini ih poželjnim za svaku zboru vještiju. Oni su to posvjedočili djelom, koje

je zaista vrijedno naročite hvale.

Dinamike, da to u prvoj redu pretpostavlja svijest, savjesnost i disciplinu kod svih članova. I »Kolo« je svijetlu dokoz svih vrlina. Njegova obrazuju obzirniju ljudi obiju spolova. Zadržavaju ljubav, kojom se oni, okupljeni oko svog mladog, ali odličnog zborognog vodje, mnestra Smodeku, izgledom zadržavaju zanose svojom pjesmom, koja je unijetost i divota.

Vrijedno je istaći, da svojom ljubavlju i predanosti, za mladunca, ni u koliko ne zaustavlja u posturiji članova, pa je milato gledati ove posturije ljudi sa tako mladim srcem. Nek se u njih ugledaju naši ljudi, koji, kad predaju prvu moladost, već niste, da su djevojci, koji mogu živjeti o djelu i radu svoje unuđadi, min da su sami, tuko reči, još istom sinovi.

Zborove su uvežbali oba dirigenta, maestro Smodek, koji bijaše dirigent večeri, i Jozefović: prvi kog dirigent i artištički vodju, drugi kog njegov znunjnik.

Na programu bilo je samu kompoziciju Hrvata, Šebu i Slovence. Izuzetki čini g. Lhotka, koji, i uko rodom Čeh, svojim je djelom hrvatski skladbenik. Imena Mo-

kranjevo, Dobronićev, Lajovićev, Hatzevo, Lhotkino, Munjovićev, Milojevićev, Širolić i Stolčev predstavljaju, u programu »Kolu«, našu modernu muziku do najmoderne. Pokojni Mokranjac, i uko stoje po godinama, uvid je po svome djelu, koje je trajno svježe.

Programi, su po sebi, više traju prigovora. Bilo je biran pametno i ukusno, i baš to bilo je različan. Jer jednoljubnost, muzički iznijela i najbolju djelu, umara i pokraj toga, zabrinjavaju naš je prijen programu od strane naše publike, koja je po dugoj svojoj nuci, još podosta skloni tujanstvenom, »bel cantu«. I što vidjeno? Divno čudo. Naša je publika se razumijevaju, i velikim oduševljenjem primila i saslušala čitav program.

Tome je mnogo doprinijela majstorska njegovu izvedbu. Publiku je uživala u izvedbi i interpretaciji, ponosna, što se slaveni skup pjesma tako visoko diže na krušlim naše hrvatske umjetnosti. Njezin aplauz, dug i postojan poslije svake pjesme, bijase iskre i proučen, koliko i zaslužen.

Prelazi na neke istaknutije momente, podvlačimo, da je izvedbu Lajovićevih »Žabu«, za ženski zbor, bila savršeno do-

tjerana, naročito u intervalima, koji su sa tehničke i ritmičke strane u ovoj skladbi nužni. I Mokranječev »Kozare«, za mješovit zbor, kao tačku, koja se programu dodala, ističao se sa savršene svojim izvedbom. Lakoćom, koja zadivljuje, savladale su se ritmičke teškoće i ove skladbe; dok Mokranječev »Sedma rukavac« trpi samo za mjerku nešto ubrzangom tempa na početku.

Izvedba upore, kako smo već kazali, bila je na visokom umjetničkom stepenu. Kao vodje zbornih jedinica odlikovani su se od prvih tenora g. Cijanović, a od drugih basa g. Kostajović. Odlikovale su se i vodje soprana i alta, kojima, časlost, ne znamo imena.

Iz razgovora sa maestrom Smodekom srušnimo za njegovo zadovoljstvo, što će kći publike naštao na puno razumijevanje. To rado bitje, izražavajući nadu, da će »Kolo« osdje do redovit u proljetnu turiju, da se svrati i u naš Šibenik, koji ga je primio najsrđanije, koji ga se sjedi, kao što se sjedamo naših najmlajih uspona. Maestro se Smodeku nadamo već naskoro, bude li i uve godine došao k nama na ljetovanje. Dakle, do skora viđenju!

Muslimanskim ljubiteljima i mrziteljima šešira.

Ima već dulje vremena, kako se medju muslimanskim školom gospodari pojavila izvjesna klika ljudi, koja bi htjela pod svaku cijenu, da muslimanima Hrcog-Bosne, nataknene na glavu šešir, koji je od davnine medju muslimanima iz običaja oznacen bio. Ta pretjerano i zogrđana gospoda misle, da bi muslimani čim bi obukli šešire postali najkulturniji i najodabraniji elemenat, a neznaju ništa raznjačaju, da bi muslimani sa naglim napuštanjem svih svojih običaja, a poprimanjem i priljevanjem zapadnih – "civiliziranih" – postali kudikamo nesretnji i siromašniji u pogledu narodne duše, a iskvenijem u svome moralu. Prkosni i bezuspješni rad našne inteligencije (školane gospode) pokazuje i odaje njezinu plitkost i ograničenost upoznavanja naroda i sredine u kojoj se nalazi. Ta naša nerodna inteligencija neće da zalazi medju svoj neudi i zaostali narod, da ga poduci i upozna i bude tumačem njegovih želja, već ga na svakom koraku vrijeđaju i izazivaju sa svojim nenarodnim ponašanjem. Mjesto da se late knjiga iz kojih bi mogli proučavanjem i ispitivanjem upoznati narodnu dušu, oni se bave ispijanjem čokana i čitanjem koje-kavkih otrovnih i kriminalnih romanâ i gube uzaludno svoje dragoceno vrijeme.

U medžellî u jednom od šerialsko pravnih pravila u pogledu narodnih običaja stoji ovo: „Eladetu mukajkemetut“, što znači „Običaj je tvrdjava“. Kada bi naša muslimanska inteligencija radila po propisima islamu i u duhu šerialskog prava, ne bi poput kakvih divljaka jurisala na moralnu tvrdjavu, koja je vjekovima izgradjivana, već bi bila oprezna i zašla medju neudi narod i naučila ga na prvome mjestu čitati i pisati, jer smo u pogledu pismenosti najzaostaliji medju našom braćom drugih vjera.

Da našoj školanoj gospodi, a osobito muslimanskoj nije stao do narodnog napredka i kulturnog pridizanja najbolje nam svjedoći to, što je izvan naroda i što drži šire narodne slojeve nižin od sebe, a sebe u svakom pogledu kao zejtun po vodi.

Dakle inteligencija nam ne valja, jer ne će da upoznaje svoga naroda i jer ga neće da prosvjetljuje, već drži samo do svoje udobnosti i kćernosti, a nepokusnje niti polaze bilo kakva mara i volje za nutrinju i zadržati čovjeka i duševne kulture ljudske.

Sada da vidimo kakve su nam hodže (duhovni pastiri) jesu li oni na svome pravome mjestu i u koliko shvaćaju i vrše svoj poziv. Hodže su nam u svakom pogledu nesavremene i narodne, jer naučavaju i tumače islamsku nauku posve krivo, jer neshvaćanju današnjeg vremena, a niti prilika i sredine gdje se nalazimo. Hodže su na krivom putu, kad neće da razmiju i prihvate ono šerialsko pravno pravilo u kojem stoji: „Zemam tegajur ile, shkjamun tegajur lažim olar“, što znači: „Promjenom vremena, treba i zakonske norme izmjenjivati i usavrtavati“. Sve što god lako učini preti hodočasniku narodom i uzkom skvacištu, oni ga nazivaju kafijom (nevjernikom) i izdaju mu legitimaciju za djehe nem (pakao), kao da su pakleni

ključi u njihovim rukama, pa trpaju koga hoće i vade koga hoće, a neznaju da se ovakovim tumačenjem vjere mogu i njihove „svete“ noge oklinuti.

Tako jedno skroz krivo mišljenje imaju gg. travnički muftija Numanić i član Ulema medžilisa Abdurrezak u pogledu nošenja šešira. Numanić je u bludnici, kad veli, da je obuci šešir kufur (nevjerstvo) a ne ispituje, da li je šešir znak i obilježe kršćanstva ili kojeg druge postojeće vjere, ili bezvjernstvo ili neznačajstvo. Kad drži da je šešir znak bezvjernstva, onda zaključuje da su kršćani i židovi nevjernici i bezvjernici, jer i oni nose šešire, a takođe svrstanjje je neosnovano i potvara na islamsku vjeru i uvreda za kršćane i židove.

Islamska pravna nauka syrstava kršćane i židove u grupu vjernika, a same one, koji ne vjeruju ni u jednu obavljenu postojeću vjeru – u grupu (skupinu) nevjernika.

Du islaštuška vjera pravi razliku između objavljenih vjera i bezvjernstva, dosta je navesti iz Kurana ove božje riječi: „La nuferriku bejna ehadin min rusulih“, što znači: „Bog ne pravi razlike između božjih poslanika i objavljenih religija“.

Budući da islamska nauka ne pravi razlike između božjih poslanika i objavljenih religija, smije li se jednom muslimanu, koji nosi šešir rodi i suditi, da je kafir (nevjernik) samo zbog toga što šešir nose kršćani i židovi i zbog toga, što jo šešir njihovo vanjsko obilježje.

Da muhamed alehislam nije smatrao kršćane i židove za nevjernike može se iz islamske povijesti viditi i iz mnogih kuranskih ajetâ razabratî. Posljednji božji poslanik Muhamed alehislam se je nad pobjedom kršćana veselio i dozvolio da se muslimani mogu ženiti od kršćana i židova i iz njihovih ruku po njima zaklute meso jesti, a od kafira (nevjernika) im je i jedno i drugo na temelju Kurana zabranjeno.

Dakle iz islamsko pravne podjele kao i iz Kurana i povijesti islamu, može se jasno dokazati, da islam pravi veliku razliku između kršćana i židova s jedne strane i nevjernika i židova s druge strane.

Zato po mnoštvu nošenja šešira nije nikakav kufur (bezvjernstvo) a niti kakav vjerski grijeh već jedino prestupanje proti društvenilu i to užih narodnih običaja.

Da li je muftiši i njegovom drugu poznata ona istinita i ničim neobovlja izreka iz islamske filozofske nauke: „Innalahe la janzu ala surrikum, bel janzuru fil kublikum“, što znači: „Zaista Bog ne gleda na vašu vanjtinu, nego gleda na vašu nutrinju i sadržinu“.

Da bi donekle razumili islam trebali bi mnogi naši dušobrižnici sa travničkim muftijama na čelu pohađati i slušati nekoliko godina još predavanja našega reis-el-uleme Džemaleddin ell. Čauševića, da koga

se onako djetinjasto i bezrazložno obaraju pa da ga tek onda uzmognu malo učenje kritikovati.

Zalošno je, da se je u našoj Herceg-Bosni našlo nekoliko hodžica, koji nemaju ni pojma o islamskoj nauci, da onako žučljivo napadaju našeg dičnoga reis-el-ulemu, a svoga vjerskog poglavica, samo zbog toga što ne će da kaže, da je nošenje šešira kufur (bezvjernstvo) i da odobri njihovo nazadno shvaćanje i pisanje u izdajničkom i odmetničkom listu „Iršadu“ (oko kojega se kupe podmitljive hodžice i izborni pro-pali kandidati).

Pri zaključku ovoga moga članka stavljam kao fesliju travničkom muftiji g. Numaniću i g. Abdurrezaku i njihovoj družini sljedeća pitanja, da mi jasno i bistro odgovore:

1. Jeli musliman, koji nosi šešir postao kafir (nevjernik) i zašto?

2. Da li se islam temelji na zdravom razumu ili na kojekakvim muftijskim rješidbama i podmićenim osudama?

3. Jesu li kršćani i židovi kafiri (nevjernici) i zašto?

4. Dali je čovjek čovjekom jo nutrinji ili po vanjstini?

(Donji Vakuf).

Tahir Dautbegović.

Bezprimjerna drzovitost!

U radikaliskoj „Državi“ od 30/1. t. g. br. 5., prečitali smo „pripisano“ od nekog Balde Crnkovića iz Novalje, kojim se na najdržovitiji način napada na gg. Dra. M. Kožula u Šibeniku i Emanuelu Škance iz Novalje, i to radi dopisa odštampanog u našem listu br. 63., dana 12. pr. mjeseca.

Istini na čast, izjavljujemo da nijedan od rečene gospode nije napasio, niti inspirirao taj dopis.

Drzovitost tog Crnkovića upravo zapanjuje. Napada ljudje, koji mu prvi padnu napame, radi starib grjeha familije Crnković, koji su poznavali i radi kojih se zgrozila cijela naša država.

Ta komu nije poznato, ono grozno umorstvo, počinjeno na jednom bijednom žandaru iz koristoljubija? Počinio ga je jedan Crnković sa oružjima-kriomicarima. Bez komentara navadljamo ovo, što je zugrebački „Hrvat“ od 19/8, 1921., u br. 411. donio:

„Slučaj htjede, da je jedan od žandara i to Franje Smoljanović pošao drugim putem i namjerio se na ladju punu ovaca, koje je Baldo Crnković smjerao pokromčariti u Italiju. Uhvaćen na djelu Ivan Crnković sin Balda posluživši se varkom i ubije žandara, na što mu kamenjem glavu sveže, a oko vrata govorili lanac i baci lještinu sa sidrom

teškim pedeset kilograma u more, nadajući se, da tijelo nigda iz dubine morske izaći neće.

No zločin se odkrio. Namjestu se našla utopljena ovca i kapa, a kad su ribari izvukli lještinu bili su uapšeni krivci, koji su i priznali svoj čin.“

Kada sin toga Crnkovića, nije krivac, zašto je onda bio osuđen po poroti na smrt u vježalima?

Što se pale političke boje tog gospodina tiče, prišapnut ćemo mu da su Crnkovići mjenjali partije iz korišti, kao kameleon boje. Po priznaju samog učitelja I. Crnkovića, oni su pripadali najprije hrv. puč. stranci, zatim su bili Jugoslaveni i pristajali uz demokratski program, a napokon su postali radikalici i to nakon osude Ivana Crnkovića na smrt. Tko im može poreći, da lo nijesu činili iz idealâ?

I ovakovi se ispravljaju i razmeću patriotizmom. Zaboravljaju, da voće ne pada daleko od stabla. Ovakovi se nabacuju blatom na čestite ljudje, bez znati da li u stvar ulaze.

Taj čovjek se hvasta sa svojim radikalstvom, a to je i jasno, jer svaka ptica svomu jatu leti, a radikalstina je simbol zločine i korupcije, koja je jedina u stanju da ispašta i u svojoj nedostojstvo vodi opere svake pa i ovakove grijeha.

Ovo smo smatrali svojom dužnoću izložiti, a g. Škunci i istrutnili g. Dr. M. Kožul, učiniti će svoju.

Uredništvo „Dalm. Hrvata“.

Naši dopisi.

Murter, 2. 5. 1924.

I ovdje se je osnovala organizacija hrvatske seljačke republikanske stranke. Cijelo selo, izuzev desetak plaćenih poturica organizirano je u HRSS. Ovi protičirani policijom douškivaju i tuže policiju našu čeljad bez ikakvoga razloga. Tako je našad vodio našem listu br. 63., dana 12. pr. mjeseca.

Istini na čest, izjavljujemo da nijedan od rečene gospode nije napasio, niti inspirirao taj dopis.

Drzovitost tog Crnkovića upravo zapanjuje. Napada ljudje, koji mu prvi padnu napame, radi starib grjeha familije Crnković, koji su poznavali i radi kojih se zgrozila cijela naša država.

Vrlika, 27. 4. 1924.

Doći će par na Lopar! Nakon što je bio otpušten dosadanji općep. upravitelj g. Ostojić, uprava općine je predana mješanicama. Istu je sačinio pop Gajko Sinobad. U ovom pretežno hrvatskom mjestu u upravu je imenovan samo jedan jedini Hrvat. Ostali su demokrati i radikalici. Između ovih imade dvojica pošteneh i vrijednih radikalisa. Prvi je Milan Krivošija, osuđen 4. 10. 1915. U 134/18 po § 14. L. D. Z. br. 218 od 7/8 1915, na 5 dana zatvora i K 50 – globe. Drugi je Trivić Krste, osuđen 10/8 1917. Bl. 190/17, po §§ 197, 199, na 1 mjesec zatvora i osuđen U 110/17 po § 18. br. 1 C. D. 261/16 na 350 kr. globe.

Drugčije i nije moglo da bude, jer ne bi odgovaralo duhu režima.

Pravni

Schicht-sapun s markom „Jelen“ bio je već prije 60 godina poznat kao najbolji i najizdašniji sapun za pranje.

Pazi na ime Schicht i marku „Jelen“!

Političke vijesti.

Dopisniku "Novog Doba". Nekrojeno putno smo prepustili i mislio se htjeti osvrnuti, na neispravno, i nekorrektno izvješćivanje dopisnika "Novog Doba" u rubrici "Šibenik". Nismo se obuzeli na iskrivljene vijesti, koje su naunice isle zutim, da "hrvatski Šibenik bude prikazan svakakovim, samo no hrvatskim". Prezivom smo prešli priču notica, u kojima se, sa našludom iznosilo, sve što je proti hrvatstvu, te Hrvatima, kao pojedincu, u užnjemu kovalo plaćenike i sluge režima i slivilo poticju, koja je batinila Hrvate i zato bila na zator osudjena. G. dopisnik, koji se rado hvata svojom objektivnosti, nije nušao za nužno da tu osudu priopći javnosti, ali je za to pobrzo, da, uopred određeno, rješenje policije javi i polivali policiju. — Isprave, tučnjave, pučanj iz revolvera, teške tjelesne ozljeđe, učinjenje po plaćenim oružnim banditima, predviđenjem po pijuanci Kessleru, uvijek je taj gospodin mudro i oprezno prešućivo.

Smatrali smo da je suvišno na sve ovo reagirati, jer je našoj javnosti istina i tako poznata, kao i to, da se sve to u "N. Dobi" dirla samo, da se ispunе stupci i zasluži honorar.

Ali preko vijesti, da su tobože članovi uprave, Hrv. p. dr. "Kola" izjavili da im je, "nepriznatno samo, što se njihov dolazak pokušao zloupotrebiti u kojekako stranačke ispuđe", nemamo nikako preći. — To je prosta mistificacija, jer stvar stoji ovako: Hrvatski Šibenik je sa odusevijenjem i ushićenjem, dočekao svoju hrvatsku braću. Da 4000 Hrvata se slegnu na kolodvor pri dočeku Hrvatska duša je progovorila. To je bilo pravo hrvatsko slavlje. Šaka naručenih plaćenika, protežanih policijicom, pokušala je odmali, da bi dala drugi karakter dočeku, ali se pri prvom pokušaju razbjezula, kao ovce pred lavom, ispred odusvjetljene ali ozbiljne hrvatske masne. Sve pripreme, doček, zabave, izleti, sve je bilo u hrvatskom stilu. U Šibeniku bogme, drugače nije ni moguće. — "Kola" je također čistio hrvatsko društvo. Oko 60 od 68 članova su čisti Hrvati, priješte hrv., narodnog pokreta — "Kolo" je u svoje vrijeme probudilo hrvatsku svijest. Ono to i danas čini. Dopisnik "N. D." kaže misiju "Kola" je kulturna i nosi nacionjalni biljež. — To i mi kažemo. "Kola" su snovi hrvatskog naroda, i kuo laskovi, oni i služe hrvatskom narodu.

Pu sve kada bi netko od "Kola" bio i kazio, ono što tvrdi dopisnik "N. D.", to se je odnosilo na onu šku naručenih izazivača. Uprava "Kola" se je mjesec dana prije svog dolaska obratila Hrvatinu. Hrvati su se tim posjetom smatrali počašćeni, pak su dočekali i počašćili svoju braću, onako, kuko to mogu i znaju Šibenski Hrvati. Sajni "Kolaši" su pripovedjali, kuko im je Šibenik priredio, najveći i najduževljeni doček.

Ovo je sve video i za sve ovo vrlo dobro znade dopisnik "N. D.". Čemu onda dymosteno i mistificirana pisanja?!

Znadenje du je "Novo Doba" poznato, kuo najreakcionarniji list u ovoj vremeni, a sada je utvrđeno, da je u njegov Šibenski dopisnik reakcionar.

Do Šibenskih je Hrvata, da ne potpozuju i ne čitaju ove reakcionarne i protuhrvatske novine.

Kongres Žemaljoradničke Stranke u Sarajevu započeo je na 30. p. mjeseca. Prilivačne su razne rezolucije, kojima se pozdravljaju ulicac hrvatske seljačke republikanske stranke u skupštini; osuđuje bratoboljaci rad Pašić-Pribićevićeve vlasti i prezent preuzeo prijetje, koje je Pašić uputio opoziciji na zboru u Bjelini. Na koncu je kongres izjavio da će poduprati rad opozicionog Blinca protiv današnjeg režima — oligarhije i korupcije.

Novi progoni radnika. Policijske vlasti u strahu, da se prvi maj ne proglaše u Šibeniku sovjetske republike za čitavu državu, uapsile su par radnika. Corpus delicti jest jedan prvomajski cenzuriran letak, kakvi su se u Austriji mogli da dijele na milijune. I kovo opročita, pomislit će, da su ovi jadnici, kadi ih se već htjelo da apsi, bili u zatoru zadržani na duže do večeri prvega maja. Kad tamo, a oni bivaju sudjeni na čitav mjesec dana policijskog za-

tora, i to po domaćem izdanju Bachove patente. Ovo će starog austrijskog apsolutističkog reakcionara, starca Bacha, opravdati pred bogom, koji će ga da oslobođi pakla, kad mu dokaže, da dolje negdje na zemljinoj lopti ima zemlja, gdje se patentu, radi koje je on protjer, od njegovih maksimalnih 14 dana maksimirala na čitav mjesec dana. I bude li se samo kod tog ostalo! Još će Bach da prima drugim grješnicima bude blažen i svet. Zaista, tome se nije nikad nadao. I tako Bach od paklenika postat će rajnik. Jedino što ga sada neizmjerno žalosti jest, što su se po njegovoj smrti degenerisale njegove patente, pa ih se on, s toga, odriće i stidi, što još uvijek nose njegovo ime.

I zaista, u crnim danima po-korne Austrije po Bachovoj se patenti mogla de pretpri kuza u najviše od 14 dana, dok se ona u našim bijelim danima diže na čitav mjesec dana. Pa da mi ne napredujemo!

U onim se crnim austrijskim danima pred žandarskim nosovima, a ti bijahu obilati, iz svega grlavikalj: Dolje Austrijal i slično, i kazna se obično penjala od 2 do 8 dana; danas se ne više ništa, i baš za to, valjda, što se ništa ne više treba odasjeti mjesec dana u zatoru.

Gradske vijesti.

Proslava Zrinskih Frankopana. Na 30 prošlog mjeseca, Jugoslavenska Matica priredila je proslavu 23 godišnjice hrvatskih mučenika, Zrinskog i Frankopana. U 10 sati u jutru bila je svečana glagolska misa u stolnoj crkvi. Prisustvovala su sva društva, civilne i vojničke vlasti sa jedinim odrdom mornarice. Nakon misse povorka je kreulula obaslo do pred hotel "Kura", gdje je gr Krtić tajnik Jug. Matice iscrpivo prikazao život, borbu i rodoljublje naših velikana proti njemackoj nizjezi.

Pošte podne, "Djakeo Utrenje" mjesne preparandije priredio je u pomen narodnih mučenika prigodnu društvenu zabavu. Na večer je bila svečana akademija u Kino "Teslin", kojoj su sudjelovali Filharmonija, Srbadžija, dilektanska sekacija "Hrv. kat. narodnog saveza" i hrvatskog Sokola. Prostoriye Kina su bile preualjpane, a uspješno, zaslugom marnog odbora Jug. Matice nađinio je sve dosadašnje.

Organizacija HRSS. Kroz zadnjih mjeseci dan u Šibenskom kotaru, osnovano je 8 organizacija Hrvatske Seljačke Republikanske Stranke.

Narod u sjevernoj Dalmaciji uza sve to, što ga režimlje sviše više tine i terorizira, listom se probudjuje i osvješćuje, te hrli u redove hrvatskog narodnog pokreta. To je dostojan odgovor na navještene politiku, "gvozdene ruke".

Uprava Kupolišta "Jedrija" svojki se zauzeo oko podignuća i unupredjena ovog našeg divnog Kupolišta, kojemu na daleko nema prema. Tako će nastajnih dana započeti izgradnjom, 20 novih betonskih kabinu od kojih je 13 već sada privatnicima produno.

Progonstva policije. Prigodom dočeka Hrv. p. dr. "Kola" iz Zagreba, bila su uapsena dva hrvatska omiljence, samo zato jer su klicali "Živio Radić". Rudi istog razloga, sutradan je bio uapsen i treći omiljed.

U večer, za koncerta, iza četvrtve lučke, bio je proračunano izazvan po policiju Careviću g Josipu Drezgu, — dok je ovaj isao da se prema utančenju sa g Direktorom Ježinom dogovori sa upravom "Kola", glede davanja "matince" — bez ikakvog razloga predveden na pol. stanici, gdje je bio zadržan 4 puta satu — Prisutni, sve vlasti i građanstvo, doznavši su ovaj bezuznoljni postupak, osudili su policijsku Careviću, koji je po nalogu stariju, putio g Drezgu na slobodu. — Već u jutru, pri dočeku "Kola", Carević je napastovan g Drezgu. — Javno je istaknuto u gradu, da je Drezga pribava-

to izazov i da nije imao pameti i bladnoće i za se i za policiju Carevića, da je moglo doći do velikih nereda, pa i do krvoproljeća. Eto, komu je predvino čuvanje ređa i mira? Tko bi smosio za sve to posljedice i odgovornost? Skrajnje je vrijeme, da se tomu doskoči.

Našeg prijatelja i sumišljenika g. Josipa Nokića, zadesila je obiteljska nesreća. Muša kćerkica, udjeljak od 16 mjeseci, nukon teške bolesti, prešelio se na bolji svijet. Cestito obitelji naši iskrene sačeće.

Upravitelj mjesne preparandije prof g. Grgić, koji je natrag mjesec dana bio uvođen, preselio se iz Šibenika u svoje rodno mjesto, u Vranjicu kod Solina. Kao nastavnik i upravitelj odslužio je punih 45 god, a u svom revnom radu, stekao je mnogo štovatelju i prijatelja.

Proslava 50 godišnjice smrти Nikole Tommasea. Doznojanje da je ova proslava inspirirana sa strane samog Mussolinija, preko beogradske vlade. Naša vlast, kao vjerna saveznička, pozurila se odinam, da preko svojih organa ispunji želje svoga "vjernog prijatelja". Za to su vojnike i civile vlasti prisustvovalo zadužnicama u stolnoj crkvi, kao i učerčuju predavaču mjesne gg. akademije u Varošu. Kako sreća za bandite, zato, što se nisu uzmjerili na druge Šibenčane umjesto akademice, koji bi ih tom zgodom bili naučili reda ispraviši im ledja, i tako im jednom za uvek dokuzali da Šibenik nije zgodan teren za izazivanje.

Banditi, kada su se namjerili na gg. akademide carevičke salve iz revolvara. Jedan žandar čuvi punčnjav i vidiši akademice da bije, zaustavlja ih golim bodom u ruci, tražeći od istih da se legitimiraju i predaju oružje. Akademici su legitimirači i dokazali da oni nisu pucali, već Kessler i državna, pa zastrazi od žandara da ga uapsi. Žandar im na to odgovori: "Gospodo! Kada je Kessler pucao onda je druga stvar, ne smela ništa, a nije ga potreba apsiti". (Baš lijepe Šibenčanima na ravnanje za buduće).

Za ovaj slučaj zadolu vlasti, a osobito policija čiji je on saveznik i bez zaštite, koje, ne bi sigurno mogao ovo počinjati. Dapače policija je nakon ovoga učina bila o tomu i obavijestena po akademicalima. Savsim tini banditi niti su bili uapseni niti kažnjeni, pa niti tuženi. Naprotiv ačetko klične Hrvatske ili Hrvati, policija revno uređuje, apsi i sudi najmanje po 14 dana po carskoj patenti. Za što vlasti ovo trpe? ili je već započelo izbornu krešev?

Šibenski su Hrvati u pogledu ovakova postupanja sagvuru na čistu. Odl. će znati, kako ih vlasti postupati, sa nesrećama, koji dan spajaju i skrivaju se, a ponosi traže, kakovu nemoćnu žrtvu, iz busije. Oni će znati da se i sami doстоjev brane, po pravu, koje im pristoji po prirodanim, božjim i hrvatskim zakonima. Braniće se, all posljedice i odgovornost, koje će neminovalo u najkratči vrijeme iz te samoobraze proisteci, već sada pripisuju vlastima, koje lo posivno gledaju ili ček i podupiru izazivanje. Dosta je i teškošno svoju.

Jelen-sapun. Nakon prevratne osnovanja je tvrtka Georg Schicht, A. G. u Auszigu (Česka), koja je, kako je pozato, jedna od najstarijih i najvećih tvornica sapuna na evropskom kontinentu, u svima naslijednim državama bivše Austro-Ugarske monarhije, tako i u Jugoslaviji i to u Osječku tvornicu sapuna, svjeđu i ostalih sredstava za pranje, u kojem je poduzeću u velikoj mjeri i naš domaći kapital učlen.

Poduzeće radi pod imenom "Jugoslavensko d. Georg Schicht" sa sjedištem u Zagrebu i sagradio je u Osijeku najmodernejši uređenu tvornicu, te je u stanju svim zahtjevima udovoljiti.

Sada se dake i kod nas proizvadja već odavno poznati i najbolji "Jelen-sapun" u predračnoj kakovosti, koji se od mnogih načina patoviti, koji je ali u svojoj dobroti i izdužnosti nedostupiv.

Stoga se postovanim domaćicima u vlastitom interesu preporučuje, da pri kupovanju sapuna za pranje uvejk pazte na imen Schicht i marku "Jelen" i da svaki drugi proizvod odbiju, koji se nastoji pod imenom Schicht, a bez označke "Jelen" podmetnuti.

Danišnji oglas daje u tome smjeru potrebno razjašnjenje.

Izdav. i odg. ured. Medić Niko.
Tiskat: Pučka Tiskara — Šibenik

Traži se podesan stan, višina najma nuzgredna, obrati se upravi lista.

I-2 motorna čamca

ili ovakovo dobro iduće poduzeće, traži se za kupnju ili zakup. Svrsi služeće prijave o prikladnosti smještaja za event, osnivanje, bit će dobre naplaćene. Njemački ili talijanski dopis pod „Motorboote 9838“ an Annonzenexp. Piras, Teplitz-Schönau, Tschechoslowakei.

MATE PRGIN - ŠIBENIK

Veliki pribor šešira i sagova domaćih tvornica.

Trgovina mješovite robe.

Jugoslavenski javni bilježnik u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVAC

1526 age St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svima ostavinskim i inim poslovima i razpravama. Utjeravam oštete za Vaše nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnice za umrle u svim slučajevima. Izradujem sve pravne i ne dokumente za sve one, koji žele dopuštati u Ameriku, ako u Americi imaju svoje rodbine, koja će se za njih pobrisuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam za interesovanome narodu.

Foto Pax

Zaved za umjetno slikanje, povećanje reprodukcije slika, izradbe sa uljem, aquarel, i pastel bojama, tuš i kreyton.

— ZAGREB, ilica 35. —

JOSIP DREZGA - ŠIBENIK

Brzjavci: DREZGA Šibenik.
Telefon inter. 33.

VELIKA PRODAJA u žitaricama i kolonijalima,

Prodaja: Sećera, Kave, Pirinčić, Sapuna, Gradjevog materijala, Nafta, Benzina, Mašinskog ulja.

SVE UZ CIJENE KONKURENCIJE.

Autogarage.
Narudžbe se obavljaju se vlastitim prevoznim sredstvima:
motornim ladjama po moru, teretnim automobilima po subi.

Export vina, ulja i rakije na malo.

Dragutin Šepek, Zagreb

Pričaz 35. Pričaz 35.

Vlastiti proizvod svih vrsti

„LIMENKA“

za lak, flirnac, terpentin, ulje, petrolem, kandite itd.

Patentne limenke za uljene boje itd.

Oglašujte vašu tvrtku u
„DALM. HRVATU“.

**Odljikovana Voštarnica
DIPLOM. GRO ČULAR VOŠTARSKI
PEELAR MAJSTOR
ŠIBENIK**

IZRADUJEM:

sve vrsti svjeća, duplira, uskršnjih stojnica (cerca) sa svim uređenim zavorovima, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.

PRERADUJEM:
prama želi sve vrsti svjeća iz voštana, žutog ulomka i okapina.

PRODAJEM:
finog vrcanog MEDA naravnog sa mog uzorac pčelinjaku, na mulo i veliko. Med je vanredne ljekovitosti za plućne bolesti, grla, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM:
sve vrsti voštanih okapina, ulomaka i žutog voska.

Sve uz povoljne cijene!

Opletene bocune

(demižone) u svakoj količini od 3 do 50 litara razašiljem poštom ili želježnicom uz naj-

jeftinije cijene. Veliki izbor staklene, porculanske i luksusne robe.

STAKLENE PLOČE svake vrsti,

brušena i nebrušena OGLEDALA.

REX i ULTRAREFORM boce i lon-

čice za ukuhavanje voća preporuča

Staklana VJ. FRANZ, Zagreb

Jelačićev trg. 7.

Svi Hrvati, nek se služe kod onih, koji oglašuju u „Dalm. Hrvat“.

Netreba popravka!**Netreba popravka!**

19 Novi Izum 24

Vinogradari i Trgovci »Pozor«

Nabavite si s mesta Zora štrcaljku proti peronospere, kao što i Zora Sumporaću proti ujidima.

ŠTRCALJKA ZORA jest građena iz jakog bakra i mjeđi, BEZ GUMA, na vendile, baca galicu u magli neprestano 3 MINUTE, a svi djeleovi su izvana. Jamči se 10 god.

ZORA SUMPORĆA mješa zrak sa sumporom u posebnom djelu konstrukcije u sumporaći, a radi tako povoljno da može jednim posve takvim pritiskom na polugu osipati čitavu jedna lozu. Ista jest hidronički zatvorena te neraspisje niti najmanje sumpora. Jamči se 10 god.

Dopise molim slati kasi i narudžbe izravno na

DRAGUTIN ŠEPEKA

Pričaz 37, ZAGREB.

PUČKA TISKARA

PRIMA NA IZRADBУ
SVAKOVRSTNIH

TISKANICA.

„DRINA“ najbolji sapun

Proizvadja slijedeće specialitete:

SAPUN

MARSEILLE bijeli i žuti
DRINA extra žuti
ZELENI BARI

Tražite odmah naše izvanredne ponude

Cijene umjerene — Poslužba lačna — Pakovanje u sanducima — Solidnim trgovcima prodajemo na isplatu uz priček
„DRINA“ tvornica sapuna i svjeća d. s. o. j. u Šibeniku.